

De jaarvergadering van de American Economic Association

Jaarlijks komen de Amerikaanse economen tussen kerstmis en nieuwjaar bijeen in het kader van de 'Allied Social Science Associations'. De 'American Economic Association' (AEA) heeft het voortouw voor de organisatie van deze conventie, die langzamerhand kolossale vormen heeft aangenomen. Naast een enorm aantal inhoudelijke sessies is er een zeer grootschalige boekenbeurs en een complete arbeidsmarkt. Behalve een impressie daarvan wordt hier een samenvatting gegeven van de toespraak van Robert Eisner, voorzitter van de AEA.

Big is beautiful

De lijst van gelieerde organisaties omvat 40 verenigingen van beroepsgeenoten waaronder de 'American Agricultural Economic Association', de 'Association of Environmental and Resource Economics', de 'Econometric Society' en de 'Union for Radical Political Economists'. Tijdens de conventie zijn gelijktijdig 55 sessies van telkens 2 uur geprogrammeerd, verspreid over de conferentieruimten van het New York Hilton hotel, het Sheraton Centre en het New York Marriott Marquis hotel.

Tijdens de sessies worden onderzoeksverslagen gepresenteerd en besproken. Indachtig de zeggwijze "time is money", beginnen de reguliere sessies op het matineuze tijdstip van 8.00 uur 's morgens. De zeer ijverigen hebben dan al een om 7.00 uur belegde ontbijtvergadering achter de rug! Meer dan 2700 personen hebben in een van deze bijeenkomsten een paper gepresenteerd, of zijn als voorzitter of co-referent direct en actief bij de presentatie betrokken geweest.

Aan alle deelnemers is een soort spoorboekje van het formaat van een stevige paperback ter hand gesteld, om in deze informatiestromen een beetje de weg te kunnen blijven vinden. Ook wordt een pocketboekje van een paar honderd pagina's uitgereikt, waarin alle inleiders en hun hotel vermeld worden. Informele persoonlijke contacten moet je als organisatie ten slotte ook bevorderen.

Om de zaak compleet te maken is er een concrete arbeidsmarkt georganiseerd. De koppeling van vraag en aanbod vindt er in eerste instantie plaats aan de hand van overzichtelijke schriftelijke informatie, verstrekt door werkgevers en werkzoekenden. Soms volgen dezelfde dag nog gesprekken met werkgevers. Deze arbeidsbeurs voorziet daadwerkelijk in een behoefte en kent enkele duizenden participanten.

Komt dat zien, komt dat zien!

Aan de conventie is een beurs gekoppeld waar een ontmoedigend grote hoeveelheid economieboeken van vrijwel alle grote en kleine uitgevers ter inzage ligt. Ook wordt er educatieve en economische software en videobanden voor onderwijsdoelen gedemonstreerd.

Grafische vormgevers hebben al enige tijd geleden in eigen kring het bange voor gevoel uitgesproken dat met het steeds populairder worden van softwareprogramma's voor 'desktop publishing' – paradoxaal genoeg dus door de technische vooruitgang – de gemiddelde kwaliteit van boeken achteruit zou gaan. Inmiddels is het duidelijk zo ver gekomen. Het amateurisme is op veel plaatsen nog net niet de norm, maar al wel normaal geworden. Een bibliofiel die een stapeltje willekeurige dissertaties doorbladert die in de afgelopen paar jaar zijn afgerond waant zich in de 'magnificent world of bad taste'. De officiële uitgevers hebben hierop gereageerd, uit hoofde van bewust beleid dan wel profileringsdrang, door te laten zien hoe het ook, en beter, kan. De meeste nieuwe economische tekstboeken die tentoongesteld zijn blinken uit door de nadrukkelijke zorg die aan de uitgaven is besteed. Functionele vormgeving en geraffineerd gebruik van kleuren ondersteunen en accentueren de inhoud.

De demonstraties van de economische software doen vermoeden dat deze oligopolistische markt zich gestabiliseerd heeft. Dat is ook wel begrijpelijk omdat deze software instrumenten biedt voor het verrichten van welomschreven taken. Door dit universele karakter hebben de leveranciers een groot afzetge-

bied. De belangrijkste pakketten (Micro-TSP van Robert E. Hall en David Lilien / Quantitative Micro Software; SORITEC van de Sorites Group; RATS van Thomas Doan en Robert Litterman / VAR Econometrics) komen regelmatig met nieuwe en betere versies uit, waardoor de drempel voor toetreding tot de markt relatief hoog is geworden. Een nieuwkomer is niettemin Data-FIT van M. Hassem Pesaran en Bahrar Pesaran / Oxford University Press.

In tegenstelling tot de economische software die algemeen gebruikt wordt, is de educatieve software nog in de eerste ontwikkelingsfase. Voor een deel komt dit doordat de markt hiervoor is opgebouwd uit kleine segmenten, die gekenmerkt worden door uiteenlopende onderwijsdoelen bij verschillende opleidingsniveaus en -richtingen. Een tweede, meer technisch punt is het comparatieve nadeel van de IBM-achtige personal computers op dit toepassingsterrein in vergelijking met Apple Macintosh-computers. Als het om grafische taken gaat zijn de pc's, anders dan bij dataverwerking, slechts in beperkte mate compatibel. Vanwege de betere en gestandaardiseerde grafische mogelijkheden van de Macs en de consequente sturing via de muis, werden op de tentoonstelling in New York de producten waarvan zowel een pc-versie als een Apple Macintosh-versie bestaat, vrijwel zonder uitzondering op de Macintosh gedemonstreerd.

Er valt een gestage groei te constateren van leerboeken die in enigerlei vorm ondersteund worden door software voor de pc. Spectaculair is naar mijn mening de samenwerking van MacGraw-Hill met Apple-Macintosh om bepaalde goed lopende tekstboeken te gaan voorzien van HyperCard. Dit is een hoogwaardig software-pakket dat de mogelijkheid biedt om zeer uiteenlopende informatie (tekst, figuren, video-beelden, geluid en animaties) op te slaan, te combineren en beschikbaar te maken. Op het terrein van de algemene economie wordt begonnen met *Economics* van Campbell McConnell, een boek dat al dertig jaar tot de best verkochte leerboeken behoort en dan ook dit jaar een elfde druk zal kennen. De instructie-software bij McConnells boek wordt verzorgd door William Phillips. Zijn demonstratie wekte het vertrouwen dat het benutten van de unieke mogelijkheden van HyperCard een sprong in de ontwikkeling van nieuwe technieken voor onderwijsdoelen zal betekenen.

Presidential address

Het zogenoemde 'presidential address' van Robert Eisner is gebaseerd op een analyse van onjuistheden in de

operationele definiëring van economische variabelen en de betekenis van foute registratie (meting en waarmeting) voor de theorievorming omtrent economische samenhangen¹. Hieronder volgen enkele aspecten van de systematische meetfouten.

Het nationaal inkomen is gevoelig voor de wijze van afschrijven op de kapitaalgoederenvoorraad. Het afschrijvingspercentage is in de loop van de tijd gestegen van 8% van het bruto nationaal inkomen in 1951, tot bijna 12% in 1987. Het is echter zeer de vraag of de productie wel zoveel kapitaalintensiever is geworden. Zeker is in ieder geval dat de fiscale wetgeving een op papier hoge kapitaalconsumptie bevordert heeft. Daarmee is waarschijnlijk een systematische onderschatting van het nationaal inkomen uitgelokt. Verder is er het punt van de waardevermeerdering of -vermindering van de kapitaalgoederenvoorraad. Bij een toename van de waarde is het theoretisch mogelijk om meer te consumeren bij gelijkblijvende 'wealth'. Ook de bekende lijst van activiteiten die niet zijn opgenomen in de meting van het nationaal inkomen (en die in bijna elk traditioneel macro-economisch leerboek genoemd wordt), is niet willekeurig maar werkt in de richting van een systematische onderschatting van het inkomen. De grootste verschillen tussen theorie en empirie van de statistiek treden echter op bij de begrippen investeringen en besparingen. De correcties vloeien hier voort uit het antwoord op fundamentele vragen: wat zijn eigenlijk investeringen en hoe werkt inflatie door in de meting? Zijn auto's, onderzoek en onderwijs componenten van de investeringen? Zouden we eigenlijk niet alleen de reële rente als inkomen moeten beschouwen?

Bovenstaande discrepanties tussen empirische meting en theoretische kennis, hebben belangrijke consequenties voor het beleid. De voor de beleidsvorming ontmoedigende conclusie van Lucas en Sargent, dat werkgelegenheidsbeleid slechts tot een groei van de werkloosheid leidt bij toenemende inflatie, komt dan in een ander licht te staan: "...The measured 'massive budget deficits' observed by Lucas and Sargent, and so many others, were simply not the deficits of meaningful economic theory...". Correctie van de economische statistiek zou volgens Eisner inhouden dat het gecumuleerde nominale financieringstekort van de regering Carter (1977-1980) van \$ 153 mrd. eigenlijk een reëel overschot was van in totaal \$ 72 mrd. Het is dan ook in feite de restrictieve monetaire politiek ('the only game in town') die de recessie van 1982 veroorzaakt heeft. De daaropvolgende herstelperiode, waarin de werkloosheid in de Verenigde Staten teruggeloopt van bijna 11% naar het huidige

percentage van 5,3%, is volgens de onderzoeksresultaten van Eisner louter toe te schrijven aan de feitelijk Keynesiaanse stimulering die uitging van de vergroting van het financieringstekort. Voor de goede orde, hier is niet geciteerd uit een kleurrijk paper van de Union for Radical Political Economists, nee, hier is de gekozen voorzitter aan het woord van 's werelds grootste economenclub. Het zal duidelijk zijn dat Eisners analyse weinig heel laat van de alom heersende bezuinigingsfilosofie en het in het beleid centraal stellen van het financieringstekort. In plaats daarvan bepleit hij het ontwikkelen van de publieke en sociale infrastructuur omdat dit – samen met goed onderwijs en onderzoek en een hoogwaardige gezondheidszorg – de beste waarborgen biedt voor het op peil houden van de productiecapaciteit en dus de toekomstige welvaart.

De toestand in economenland

Waar gaat de professie naar toe? Leontief heeft erop gewezen dat de relatieve achterlijkheid van de economie kan worden vastgesteld door het tellen van artikelen over theoretisch-wiskundige modellen waarin geen empirische gegevens gebruikt worden². Dit thema komt – mijns inziens niet toevallig – terug in diverse recente artikelen over de toestand in economenland³. Het lijkt erop dat de graad van in-zichzelf-gekeerd-zijn van de economie op korte termijn niet minder zal worden. De hardnekkigheid van economische crises en de dominante wijze waarop de deflationaire receptuur voorgeschreven wordt, dwingt veel 'idiots savants' te vluchten in de beoefening van de zuivere theorie en ondermijnt het vertrouwen in de op het beleid georiënteerde macro-economen.

Op de conventie is er dan ook slechts een minimale interesse voor de traditionele macro-economische modellen en voor de beleidsimplicaties van de macro-analyses. Een sessie over de vergelijking en evaluatie van modellen bij voorbeeld, onder voorzitterschap van Lawrence R. Klein en met als deelnemers onder andere Ignazio Visco en Ray Fair, trekt in een middelgrote zaal het gênant geringe aantal van enkele tientallen deelnemers. De wegblijvers zijn ook niet massaal naar de aangrenzende zaal gegaan waar onder andere Lawrence H. Summers, Olivier J. Blanchard, Assar Lindbeck en Mancur Olson spreken over de in de komende jaren te voeren economische politiek. Hier zie je de nette heren onder elkaar, die in uiterst voorzichtige en genuanceerde termen over het beleid praten. Deftig, dus niet wervend. Nee, dan gaat

het in de kleine uitpuilende zaaltjes waar de Union for Radical Political Economists bijeenkomt wel anders toe. Daar wordt met sektarische zekerheid en missionaire drang uitgelegd waarom, noodzakelijkerwijs en onafwendbaar, de crisis over ons is gekomen. Mensen als John Eatwell en Edward Nell leggen er uit waarom door deflationaire beleidsmaatregelen de ontspoorde wagon niet op de rails te krijgen is. De officiële economie smaakt hier als havermostse pap zonder zout.

Nu een zekere oriëntatie op het beleid voor velen kennelijk niet aantrekkelijk is, gaat de belangstelling van veel vakgenoten uit naar nieuwe toepassingen. Leuk zijn veelal sessies op het gebied van de micro-econometrie, waar virtuositeit en empirische toepassingen gecombineerd worden. Boeiend is ook bij voorbeeld het zoeken naar antwoorden op niet alledaagse vragen als die naar het rendement van artistieke waarden in de architectuur. De vraag dient zich aan of er nog wel zoiets als 'mainstream economics' bestaat.

In de staat Washington, iets ten noorden van de lijn Yakima-Spokane, ligt Dry Falls. De spectaculaire attractie van deze stip op de kaart is dat je er, in wat nu een onafzienbare steppe is, duidelijk kunt zien hoe ooit de 'mainstream' van een rivier met een gigantische waterval het landschap bepaald moet hebben. Daarvan is nu nog slechts het geïsoleerde Deep Lake overgebleven. Zuiver blauw en in zichzelf gekeerd.

A.J.M. van Miltenburg

De auteur is werkzaam op het Instituut voor Economisch Onderzoek van de Erasmus Universiteit te Rotterdam.

1. Robert Eisner, Divergences of measurement and theory and some implications for economic policy, presidential address to the American Economic Association, New York, 29 december 1988.

2. Theodore Morgan, Theory versus empiricism in academic economics: update and comparisons, *The Journal of Economic Perspectives*, jg.2, 1988, no. 4, blz. 159-164.

3. David Colander en Arjo Klamer, The making of an economist, *The Journal of Economic Perspectives*, jg. 1, 1987, no. 2, blz. 95-111 en *The Economist*, New economists – the Cambridge tendency, 24 december 1988, blz. 89-92.